

عنوان:

نگرش ساکنان مناطق گردشگری روستایی استان خوزستان نسبت به اثرات زیست‌محیطی

گردشگری روستایی

۱- خدیجه سلیمانی هارونی

۲- دکتر بهمن خسروی پور، دکتر مسعود برادران، مهندس منصور غنیان

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی

رامین (اهواز): khadijeh.soleimani@gmail.com

۲- به ترتیب استادیار، استادیار و مربی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین (اهواز)

آدرس: خوزستان - ملاتانی - دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین. گروه ترویج و آموزش
کشاورزی

۰۹۱۶۶۰۸۹۹۲۸

khadijeh.soleimani@gmail.com

چکیده

امروزه توسعه فعالیت‌های گردشگری روستایی در مناطق روستایی دارای پتانسیل بالقوه و بالفعل گردشگری به عنوان راهبرد توسعه پایدار از سوی دولتها مورد توجه و حمایت واقع شده‌است. این صنعت نیز همچون صنایع دیگر پیامدهای مثبت و منفی برای جامعه میزبان به همراه خواهد داشت که نادیده انگاشتن آن منجر به ناپایداری خواهد شد. نظر به توسعه این فعالیتها در استان خوزستان، پژوهش حاضر با هدف بررسی نگرش ساکنان مناطق گردشگری روستایی نسبت به اثرات زیست‌محیطی گردشگری روستایی در شهرستان ایذه واقع در استان خوزستان، انجام شده است. پژوهش از نوع پیمایشی بوده و از روش توصیفی - همبستگی استفاده شده‌است. متغیرهای مستقل این پژوهش ویژگیهای فردی - حرفه‌ای ساکنان مناطق گردشگری روستایی، درک اثرات زیست‌محیطی گردشگری، آگاهی و دانش از گردشگری روستایی و سطح تماس با گردشگران و متغیر وابسته نگرش نسبت به توسعه گردشگری روستایی است. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شد. نمونه آماری این تحقیق طبق جدول تاکن ۳۳۵ نفر از ساکنان مناطق روستایی دارای گردشگر روستایی در شهرستان ایذه بوده که از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که تفاوت معنی‌دار بین میزان آگاهی و دانش ساکنان و درک اثرات زیست‌محیطی و همچنین بین نگرش ساکنان دارای ارتباط و در تماس با گردشگران با ساکنان فاقد ارتباط وجود دارد که بر لزوم بسترسازی و تقویت زمینه‌های ارتباط بیشتر و افزایش دانش و آگاهی ساکنان و گردشگران روستایی در این مناطق تأکید می‌شود.

واژه‌های کلیدی: درک، نگرش، گردشگری روستایی، ساکنان، اثرات زیست‌محیطی

مقدمه

امروزه تفریحات و گردشگری در بسیاری از مناطق روستایی یک تغییر در فعالیت‌های اصلی اقتصادی را برای غالب شدن به بخش اقتصاد روستایی تحمیل کرده است و با رشد سالانه شش درصد در اروپا و آمریکای شمالی، گردشگری روستایی یک سهم اصلی در اقتصاد روستاها داشته است. به عنوان مثال، در انگلستان درآمد سالانه گردشگری روستایی در حدود ۱۴ میلیون دلار است و ۳۸۰۰۰۰ شغل ایجاد کرده است و در کانادا موجب اشتغال سه درصد از نیروی کار روستایی شده و در آمریکا در فاصله زمانی ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۴ در حدود ۹۰ میلیون نفر از بزرگسالان به مناطق روستایی سفر کرده‌اند و در مناطق شمال اسرائیل ده درصد از خانوارهای روستایی در فعالیتهای گردشگری روستایی استخدام شده‌اند (تچیچیک ۱ و همکاران، ۲۰۰۷).

با این وجود در کشور ما با وجود داشتن جاذبه‌های طبیعی و تاریخی بی‌نظیر در جهان به دلیل اتکا و وابستگی به صنعت نفت، صنعت گردشگری جایگاه خود را نیافته و هنوز نتوانسته از منافع آن به گونه‌ای مناسب بهره‌مند شود و طبق گفته اوگومن ۲ باستان‌شناس ایران، میراث فرهنگی، سنت‌ها و ویژگیهای طبیعی از فاکتورهای اصلی عامل جذب گردشگران به ایران هستند که متأسفانه فقدان اطلاعات و آگاهی و تبلیغات موجب شده که کشور ما در آن سوی جهان گمنام بماند (فراهانی و موسی، ۲۰۰۸).

سیر و سیاحت در سرزمین‌های مختلف، همواره جزئی از نیازهای زندگی انسان و یکی از روش‌های پررونق گذران اوقات فراغت به شمار می‌رود. در قرن حاضر، امکانات بسیار گسترده صنعت حمل و نقل، محدودیت ارتباطات انسانی بین جوامع مختلف را از بین برده و به همین دلیل صنعت گردشگری به عنوان مقوله‌ای اساسی و مهم در زندگی بشر مطرح شده است و این صنعت موجب توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی ملت‌ها شده، مشاغل بی‌شماری را ایجاد کرده، دوستی و صلح بین کشورها را فراهم ساخته و باعث ارتقای سطح دانش و آگاهی انسانها شده است. به همین دلیل، امروزه گسترش این صنعت به عنوان پدیده‌ای مهم در تسهیل امر توسعه به حساب می‌آید.

این در حالی است که تخریب محیط زیست، اتلاف منابع طبیعی، تشدید نابرابریها و تنش‌های اجتماعی، از خود بیگانگی، بی‌توجهی به ارزشها و سنتهای فرهنگی بومی، بسته شدن فضای سیاسی به بهانه برقراری ثبات و پیشبرد سیاستهای رشد و کاهش سهم گروههای اجتماعی در فرایند تصمیم‌گیری مهم‌ترین پیامدهای نامطلوب توسعه در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است. چنانچه در دو دهه گذشته، ایران شدیدترین و احتمالاً بزرگترین تغییرات سیاسی و اقتصادی را در تاریخ خود تجربه کرده است و این تغییرات در گرایش‌های سیاسی توسعه‌ای، زیست محیطی و جمعیتی کشور محسوس است (ذکاوت، ۱۹۹۷).

اما مسأله این است که توسعه در هر زمینه‌ای از جمله توسعه صنعت گردشگری نباید به قیمت تخریب و از بین رفتن سایر منابع منجر شود. چراکه در مدت کوتاهی توسعه بدون برنامه‌ریزی گردشگری می‌تواند منجر به ایجاد جامعه‌ای با طبیعت تخریب شده و ارزشهای انسانی و فرهنگی سست شده گردد. بنابراین توسعه گردشگری باید متوازن، متعادل و پایدار باشد، به نحوی که آسیب‌های ناشی از آن به حداقل برسد و حداکثر بهره‌وری را ایجاد کند. در این صورت است که دستیابی به توسعه پایدار گردشگری عملی است.

هدف اصلی این مقاله بررسی نگرش ساکنان مناطق گردشگری روستایی استان خوزستان نسبت به اثرات زیست‌محیطی گردشگری روستایی بوده که در ضمن چند هدف فرعی از جمله بررسی ارتباط بین میزان آگاهی و دانش ساکنان و درک آنان از پیامدهای زیست‌محیطی گردشگری و همچنین بررسی وجود تفاوت بین نگرش ساکنان دارای

¹ Tchetchik et al
² O Gorman

ارتباط با گردشگران و فاقد ارتباط مدنظر بوده است. در این مطالعه برای سنجش و آزمون فرضیات مطرح شده از نظرات دو جامعه آماری t تست، کای اسکویر و تحلیل رگرسیون استفاده شده که نظرات ساکنان با استفاده از پرسشنامه گردآوری شده است. تجزیه و تحلیل بوسیله نرم افزار spss انجام گرفته که در ادامه نتایج حاصله آورده خواهد شد. در این مطالعه منظور از گردشگری روستایی نوعی از فعالیتهای گردشگری است که با فعالیتهای تماشا کردن، تفحص، یادگیری، تجربه کردن، تفریحات، بازاریابی و تعطیلات مرتبط است و اساساً براساس تماشای فرهنگهای کشاورزی، محیطهای اکولوژیکی کشاورزی، تولیدات کشاورزی و آداب و رسوم سنتی قومهاست (دگن و زایتینگ، ۲۰۰۶).

ضرورت و اهمیت موضوع تحقیق

مطالعات نشان داده که درک و نگرش ساکنان در برنامه‌ریزی و مراحل توسعه، یک چارچوب اساسی برای پایداری توسعه است و برای پایداری اشکال توسعه گردشگری، ساکنان باید بخش مهمی از توسعه باشند (دیر و همکاران، ۲۰۰۷). بنابراین نظر به رشد روزافزون توجه کشورها از جمله کشور ما به صنعت گردشگری به عنوان یک صنعت پاک و صرف هزینه‌های کلان جهت توسعه آن بویژه در مناطق روستایی بررسی نگرش و درک اثرات آن توسط ساکنان محلی امری لازم و ضروری است چراکه حمایت ساکنان محلی که خود ناشی از نگرش، درک و انتظارات این قشر از جامعه به عنوان میزبان گردشگران است که تضمین کننده موفقیت برنامه‌های این صنعت است.

زیرا شواهد نشان می‌دهد که صنعت گردشگری نیز همچون صنایع دیگر دارای پیامدهای مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی است که تنها از طریق برنامه‌ریزی مشارکت محور می‌توان از مزایای این صنعت حداکثر بهره‌وری را برده و معایب آن را به حداقل کاهش داد. نظر به اهمیت منابع طبیعی و تخریب بی‌رویه این منابع در سالهای اخیر و ارتباط تنگاتنگ صنعت گردشگری با محیط زیست و منابع طبیعی (به دلیل ماهیت طبیعت محور بودن این صنعت) بررسی عوامل مرتبط با مسائل زیست محیطی این صنعت یک امر ضروری است. چراکه مطالعات نشان می‌دهد ناتوانی سیاست‌های کنترل محیط زیست در کشور، به دلایل ضعف برنامه‌های اجرایی، نبود آگاهی عمومی و شانه خالی کردن افراد و کارخانه‌ها از سیاستها و قوانین، قرارگرفتن اولویتهای تخصیص بودجه در عرصه‌های دیگری به غیر از محیط زیست می‌باشد (ذکاوت، ۱۹۹۷). با توجه به منابع و جاذبه‌های گردشگری استان خوزستان به عنوان یکی از قطبهای گردشگری کشور از یک سو همچنین توان بالای صنعت گردشگری در ایجاد درآمد و مشاغل جدید، از سوی دیگر مشکلات بیکاری و مسائل اقتصادی مرتبط با آن در استان خوزستان، پیش‌بینی می‌شود که با توسعه این صنعت از طریق مشارکت ساکنان محلی می‌توان ضمن بهره‌وری از مزایای این صنعت بر مشکلات موجود فائق گشت. بنابراین در این مطالعه حاضر به بررسی نگرش و درک ساکنان از پیامدهای زیست‌محیطی گردشگری روستایی پرداخته شده است.

مواد و روشها

این پژوهش از نوع پیمایشی بوده و از روش توصیفی - همبستگی استفاده شده است. متغیرهای مستقل این پژوهش ویژگیهای فردی - حرفه‌ای ساکنان مناطق گردشگری روستایی، درک اثرات زیست‌محیطی گردشگری، آگاهی و دانش از گردشگری روستایی و سطح تماس با گردشگران و متغیر وابسته نگرش نسبت به توسعه گردشگری روستایی است. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه حاوی گویه‌های با طیف لیکرت استفاده شد. نمونه آماری این تحقیق طبق جدول

³ Degang & Xiaoting

³ Dyer et al

تاکنون ۳۳۵ نفر از ساکنان مناطق روستایی دارای گردشگر روستایی در شهرستان ایذه واقع در استان خوزستان بوده که از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شده‌است. روایی پرسشنامه توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه در گروه ترویج و آموزش کشاورزی و پایایی آن با آزمون آلفای کرونباخ سنجیده شد که در حدود ۷۶٪ شده‌است.

پیشین پژوهی مطالعه

قبل از اشاره به نتایج پژوهش خلاصه‌ای از نتایج مطالعاتی که در گذشته در رابطه با بررسی اثرات زیست محیطی گردشگری انجام گرفته در ادامه آورده شده‌است.

مطالعه گوئل و ولتنتر در سال ۲۰۰۳ نشان داد که افزایش و بهبود اطلاعات و دانش درباره منابع طبیعی، حفاظت افراد محلی از گونه‌های گیاهی و حیات وحش بومی از آثار مثبت زیست محیطی گردشگری و از بین رفتن گونه‌های گیاهی و حیوانی، گسترش سریع اپیدمی و بیماریها، ترکیب غیرطبیعی گونه‌ها و شرایط غیرطبیعی، ایجاد محدودیت‌های مهاجرت (برای حیوانات کوچک)، تغییر در توزیع حیوانات (فاصله‌ها و تغییر مکان موقت) و رفتار، افزایش تعداد و گونه‌های لاشه‌خوار، اختلال در ارتباط بین شکار و شکارچی، دگرگونی ارتباط بین گونه‌های رقیب، تغییر ارتباطات درونی گونه‌ها (افراد وقت کمی صرف اصلاح نژاد، مراقبت از نسلها و تعامل اجتماعی می‌کنند)، کاهش حجم گیاهان و در نتیجه کاهش بیومس، تخریب و تهدید زیست‌بومگاهها، آسیب‌های مکانیکی بر گیاهان، آلودگی آب و کاهش شفافیت آن، آلودگی فرسایش و فشرده شدن خاک، مداخله در جریان انرژی اکوسیستم از پیامدهای منفی آن است. همچنین مطالعه هالدر^۱ در سال ۲۰۰۷ نشان داد که توسعه زیرساختها منجر به گردشگری سلامتی خواهد شد، اثرات گردشگری بر محیط زیست روستایی می‌تواند موقعیت جسمی و ذهنی را بهبود بخشد، کمک به ایجاد و حفظ پارک طبیعی، یادگیری اهمیت حفظ منابع طبیعی، آنها یاد خواهند گرفت که سلامتی محیط زیست را با سیستم فاضلاب مناسب، جاده‌ها، برق، ارتباطات تلگرافی توسعه دهند، آنها استفاده از اجزا و تکنولوژی و چگونگی حفاظت از زیست بومگاه های طبیعی، قله های تاریخی با تنوع بیولوژیکی را فرا خواهند گرفت. و تخریب زیبایی طبیعت توسط توسعه زیرساختها، آلودگی محیط زیست بوسیله فعالیت‌های گردشگری همچون مسافرت، چادرزدن، استثمار منابع طبیعی توسط تعداد زیاد تماشاچیان، تحت تأثیر قرار گرفتن جمعیت حیات وحش بوسیله شکار، از بین رفتن اکولوژی طبیعی، تخریب زیبایی مناظر بوسیله جمعیت زیاد، از بین رفتن زیبایی مناظر بوسیله ساخت ساختمانهای بلند برای توریست از آثار منفی زیست محیطی گردشگری است.

یافته‌های پژوهش

از مجموع ۳۳۵ نفر از پاسخگویان مورد بررسی در این تحقیق ۲۰۵ نفر (۶۴ درصد) مرد و ۱۱۴ نفر (۳۶ درصد) زن بودند که توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب سن در جدول ۱ آمده‌است. میانگین سنی پاسخگویان ۳۴ سال و بیشینه سن ۸۲ و کمینه آن ۱۶ سال ذکر شده‌است.

بیشتر پاسخگویان مرد بیکار و پاسخگویان زن خانه‌دار بوده‌اند (۴۴ درصد) و بعد از آن افراد دارای شغل آزاد بیشترین حجم نمونه را تشکیل داده‌اند (۳۳/۴ درصد). افراد کارمند (۱۱ درصد)، پاسخگویان در حال تحصیل (۲۷ درصد) و

¹ Halder

پاسخگویان شاغل در بخش خدمات و افراد بازنشسته هرکدام ۵ درصد از حجم نمونه را تشکیل داده‌اند. توزیع سنی پاسخگویان در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱ توزیع فراوانی پاسخگویان براساس گروه سنی (سال)

گروه سنی (سال)	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
۱۵-۳۰	۱۶۵	۴۹	۵۲	۵۲
۳۰-۴۵	۹۹	۳۰	۳۱	۸۳/۵
۴۵-۶۰	۴۳	۱۳	۱۴	۹۲/۲
۶۰-۷۵	۷	۲/۱	۲/۲	۹۹/۴
۷۵-۹۰	۲	۰/۶	۰/۶	۱۰۰
بیشینه: ۸۲	واریانس: ۱۵۲/۴۳	میانگین: ۳۴		
کمینه: ۱۶	انحراف معیار: ۰/۶۹	نما: ۲۰	میانه: ۳۰	

به منظور سنجش میزان آگاهی و دانش ساکنان از گردشگری از شش گویه که در جدول ۲ آمده است استفاده شد. گویه‌های ضرورت استفاده از نظر و رأی ساکنان در برنامه‌ریزی توسعه گردشگری، کمک و مساعدت معتمدین محلی و شورای روستا به برنامه‌ریزان، افزایش توجه سازمان‌های دولتی به روستا به ترتیب در اولویت اول تا سوم قرار گرفته‌اند و گویه اینکه روشهای توسعه باید بومی شوند و منطبق با شرایط اجتماعی روستاها در اولویت آخر قرار گرفته است.

جدول ۲ اولویت‌بندی گویه‌های مربوط به متغیر آگاهی و دانش ساکنان از گردشگری روستایی

اولویت	میانگین رتبه‌ای	نقا	میزان موافقت با گویه‌ها (درصد)				گویه‌های آگاهی از گردشگری	
			کاملاً موافقم	موافقم	تا حدی موافقم	مخالقم		
۱	۴/۴۶	۴	۳۸/۵	۴۹	۶	۶	۰	نظر و رأی ساکنان در برنامه‌ریزی برای توسعه گردشگری در روستا لازم و ضروری است. معتمدین محلی و شورای روستا می‌توانند در برنامه‌های گردشگری به برنامه‌ریزان کمک کنند. گردشگران موجب افزایش توجه سازمان‌های دولتی به روستایمان شده‌اند. من با گردشگری آشنا هستم و از انواع آن و اهداف گردشگران آگاهم. من از روشهای توسعه گردشگری در روستایمان آگاهی دارم. روشهای توسعه گردشگری مطابق با شرایط اجتماعی و فرهنگی روستایمان نیست و باید این روشها بومی شوند.
۲	۴/۳۰۶	۴	۳۸/۵	۵۰	۵/۴	۱/۵	۳	
۳	۴/۳۰۲	۴	۱۹/۴	۱۹/۴	۳/۶	۴	۴/۲	
۴	۴/۱۰۵	۵	۴۴	۲۰	۲۳	۹/۳	۰	
۵	۳/۸۱	۴	۲۲	۴۷	۱۷	۹	۶	
۶	۲/۷۵	۴	۱۹	۲۲	۱۱	۴۰	۲/۴	
			کاملاً موافقم: ۵	موافقم: ۴	تا حدی موافقم: ۳	مخالقم: ۲	کاملاً مخالفم: ۱	

همچنین متغیر درک اثرات زیست‌محیطی گردشگران نیز با شش گویه سنجیده شده است که گویه‌های گردشگری موجب معرفی جاذبه‌های زیست‌محیطی روستا شده است، گردشگری موجب افزایش اطلاعات و آگاهی زیست‌محیطی شده است، گردشگری برای حفظ چشم‌انداز روستا و حفاظت از منابع طبیعی یک مشوق فراهم کرده است به ترتیب در اولویت اول تا سوم قرار گرفته‌اند.

جدول ۳ اولویت‌بندی گویه‌های مربوط به متغیر درک اثرات زیست‌محیطی گردشگری روستایی

اولویت	میانگین رتبه‌ای	نم	میزان موافقت با گویه‌ها (درصد)					گویه‌های درک اثرات زیست‌محیطی گردشگری روستایی
			کاملاً موافقم	موافقم	تا حدی موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	
۳	۳/۴۹	۳	۲۴	۱۸	۳۹	۱۰/۴	۳	گردشگری روستایی برای حفظ چشم‌انداز روستا و حفاظت از منابع طبیعی، یک مشوق فراهم کرده‌است.
۲	۳/۸۸	۴	۲۶	۴۵	۱۳	۱۰	۱/۵	گردشگری موجب افزایش آگاهی و اطلاعات زیست‌محیطی در منطقه شده‌است.
۱	۳/۹۶	۴	۲۷	۵۰	۸	۹	۶	گردشگری موجب معرفی جاذبه‌های زیست‌محیطی روستا و منطقه شده‌است.
۵	۳/۹۰	۳	۱۶	۷	۴۲	۱۹/۴	۹	گردشگری از طریق آلودگی یا تخریب منابع طبیعی اثرات منفی بر محیط زیست دارد.
۶	۳/۷۵	۳	۲۴	۱۲	۳۲	۱۴	۱۳/۲	گردشگری موجب شلوغی روستا، جاده‌ها و آلودگی و سرو صدا شده‌است.
۴	۳/۳۸	۴	۱۰	۴	۳۱	۳۷	۱۳	ایجاد جاده‌ها و تسهیلات رفاهی برای ساکنان منجر به قطع درختان و تخریب محیط زیست شده‌است.
			کاملاً موافقم: ۵	موافقم: ۴	تا حدی موافقم: ۳	مخالفم: ۲	کاملاً مخالفم: ۱	

به منظور بررسی رابطه بین متغیر آگاهی و دانش ساکنان با سایر متغیرهای پژوهش از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج در جدول ۴ قابل مشاهده است. انتظارات، حمایت، نگرش، رضایتمندی و درک اثرات اجتماعی - فرهنگی و اثرات اقتصادی رابطه مثبت و معنی داری با میزان آگاهی ساکنان دارد بدین معنا که با افزایش دانش و آگاهی ساکنان این متغیرها نیز افزایش خواهند یافت.

جدول ۴ بررسی رابطه بین آگاهی و دانش از گردشگری روستایی با دیگر متغیرهای پژوهش

متغیر	r (مقدار ضریب همبستگی)	P (سطح معنی داری)	
انتظارات ساکنان	۰/۸۱۲**	۰/۰۰	
حمایت ساکنان	۰/۴۲۸**	۰/۰۰	
نگرش ساکنان	۰/۴۳۳**	۰/۰۰	
رضایتمندی ساکنان	۰/۴۶۹**	۰/۰۰	
درک اثرات اجتماعی - فرهنگی	۰/۱۳۰*	۰/۰۲۰	
درک اثرات اقتصادی	۰/۳۸۶**	۰/۰۰۱	
*: معنی داری با اطمینان ۰/۹۵		**: معنی داری با اطمینان ۰/۹۹	

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود بین نگرش ساکنان و درک اثرات زیست محیطی گردشگری توسط ساکنان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد و ساکنان با نگرش مثبت تر، درک مثبت تری از اثرات گردشگری دارند. جدول ۵ بررسی رابطه بین نگرش ساکنان نسبت به توسعه گردشگری روستایی با دیگر متغیرهای پژوهش

متغیر	۲ (مقدار ضریب همبستگی)	P (سطح معنی داری)
رضایتمندی ساکنان	۰/۸۰۶**	۰/۰۰
درک اثرات زیست محیطی	۰/۳۴۱**	۰/۰۰
اثرات اجتماعی - فرهنگی	۰/۳۴۹**	۰/۰۰
درک اثرات اقتصادی	۰/۶۵۰**	۰/۰۰
*: معنی داری با اطمینان ۰/۹۵		** : معنی داری با اطمینان ۰/۹۹

به منظور آزمون اینکه آیا رابطه‌ای بین متغیر برقراری ارتباط ساکنان با گردشگران و موافق یا مخالف بودن آنان با گردشگری وجود دارد یا خیر از آزمون همبستگی کای اسکویر استفاده شد که نتایج این آزمون در جدول ۶ قابل مشاهده است که نتایج حاکی از وجود رابطه معنی داری بین ارتباط ساکنان با گردشگران و موافق یا مخالف بودن آنان با گردشگری وجود دارد و این رابطه با اطمینان ۹۹ درصد مثبت و معنی دار شده است. یعنی ارتباط داشتن با گردشگران می‌تواند منجر به موافقت آنان با توسعه و حمایت فعالیت‌های گردشگری گردد.

جدول ۶ بررسی رابطه بین موافقت یا مخالفت با گردشگری روستایی و ارتباط با گردشگران

موافق	مخالف	مجموع
۲۳۶	۱۱	۲۴۷
۵۴	۱۰	۶۴
۲۹۰	۲۱	۳۱۱
Sig: ۰/۰۰۲		Chi Square: ۱۰ / ۰/۸ **

جدول ۷ نتایج حاصل از محاسبه رگرسیون چند متغیره به روش Stepwise را نشان می‌دهد که سه متغیر رضایتمندی، درک اثرات زیست محیطی و درک اثرات اقتصادی ساکنان دارای بیشترین ارتباط با نگرش ساکنان از توسعه گردشگری روستایی بوده و در مجموع ۶۷ درصد تغییرات مربوط به نگرش ساکنان در جامعه مورد مطالعه توضیح را می‌دهند (R Square=۰/۶۷ و R = ۰/۸۲).

جدول ۷ نتایج آزمون رگرسیون چند متغیره به روش Stepwise به منظور تعیین متغیرهای مرتبط با نگرش

ساکنان از توسعه گردشگری روستایی

متغیر	B	Beta	Sig T	R	R Square	Adjusted R Square
رضایتمندی ساکنان	۰/۷۳۴	۰/۵۹۹	۰/۰۰	۰/۷۹۸	۰/۶۳۶	۰/۶۳۵
درک اثرات زیست محیطی	۰/۲۹۴	۰/۱۷۳	۰/۰۰	۰/۸۰۶	۰/۶۵۰	۰/۶۴۸
درک اثرات اقتصادی	۰/۲۵۹	۰/۲۱۲	۰/۰۰	۰/۸۱۶	۰/۶۶۹	۰/۶۶۶

با توجه به نتایج به دست آمده، معادله خطی حاصل از رگرسیون به صورت زیر می‌باشد:

$$Y = ۶/۸۸۶ + ۰/۷۳۴ X1 + ۰/۲۹۴ X2 + ۰/۲۵۹ X3$$

X1: رضایتمندی ساکنان X2: درک اثرات زیست‌محیطی X3: درک اثرات اقتصادی

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش می‌توان پیشنهادات زیر را ارائه داد :

- ساکنان بیشترین اولویت را به نظرسنجی و اهمیت دادن به رأی و عقیده آنان در برنامه‌ریزی‌های توسعه گردشگری داده‌اند و بعد از آن اولویت را به گویه اینکه ساکنان توانمندی مشاوره و کمک به برنامه‌ریزان را دارند، داده‌اند (جدول ۲). بنابراین کارشناسان و برنامه‌ریزان فعالیت‌های گردشگری باید مشارکت دادن ساکنان محلی در برنامه‌ریزی را در اهم برنامه‌ها جای دهند.

- ساکنان منطقه نگرش و درک مثبتی از آثار زیست‌محیطی گردشگران در منطقه دارند چنانچه گویه‌های آثار منفی گردشگری در اولویت‌های آخر قرار گرفته‌اند (جدول ۳)، بنابراین در این منطقه هنوز آثار منفی گردشگری آشکار نشده‌اند که جای امیدواری است و باید برای تداوم این امر برنامه‌ریزی کرد.

- وجود رابطه مثبت بین افزایش آگاهی و دانش با نگرش، حمایت، رضایتمندی و درک مثبت از اثرات گردشگری (جدول ۴) ضرورت تدوین برنامه‌هایی برای افزایش ساکنان از گردشگری را می‌رساند که این امر با تهیه برنامه‌های سراسری و استانی و دوره‌های آموزشی و تهیه بروشورهای تبلیغاتی عملی است.

- وجود رابطه معنی‌داری بین ارتباط ساکنان با گردشگران و موافق یا مخالف بودن آنان با گردشگری (جدول ۶) ضرورت افزایش کانال‌های ارتباطی ساکنان محلی با گردشگران را تأیید می‌کند. برای این امر ایجاد بازارچه‌های محلی از صنایع دستی و تولیدات محلی ساکنان در محله‌های اسکان گردشگران، برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه گردشگران با آموزش‌گری ساکنان در زمینه‌های تولید و تهیه صنایع دستی و هنرهای بومی منطقه و غیره پیشنهاد می‌شود.

منابع:

- ذکاو، س. ۱۹۹۷. وضعیت محیط زیست در ایران. ترجمه زهرا شمس تهرانی. مجله برنامه و بودجه، شماره ۳۱ و

۳۲. صص ۱۶۷-۱۳۵

- Degang, W & Xiaoting, H. 2006. Coincidence And Upgrade: A Typical Case Study Of Rural Ecotourism Development. Chiness Journal of Population, Resource and Environment. Vol. 4. No. 1. PP: 45- 53

- Dyer, P., Gursoy, D., Sharma, B., and Carter, J. 2007. Structural Modeling Of Resident Perceptions Of Touris And Associated Development On The Sunshine Coast, Australia. Tourism Management 28. PP: 409-422

- Farahani, Z, H., Musa, Gh. 2008. Residents Attitudes and Perception Towards Tourism Development: A Case Study Of Masooleh, Iran. Tourism Management , 29. pp: 1233-1239

- Gaul, D., Volunteer, F. 2003. Availability Of Rural Tourism For Gallipoli Villages: The Potentials And Attitudes. International Tourism Biennial. PP: 157-169

- Haldar, p. 2007. Rural Tourism- Challenges and Opportunities. International Marketing Conference on Marketing & Society. pp: 111-129.

- Tchetchik, A., Fleischer, A. 2007. Rural Tourism: Development, Public Inrervention And Lessons From The Israeli Experience. The Center For Agricultural Economic Research. Discussion Paper No. 12. 06. pp: 1-42

Residents' Attitudes of Environmental Impacts of Rural Tourism in Khuzestan province

Dr. B. Khosravipour, Dr. M. Baradaran, M. Ghanian

Abstract:

The main purpose of this study is to explore residents' attitudes of environmental impacts of rural tourism in Izeh district of Khuzestan province. Present study is survey, using correlation-descriptive method. Independent variables of this study include individual-professional characteristics of residents' perceptions of environmental impacts, knowledge of rural tourism and level of contact with tourists, and dependent variable is attitudes toward developing rural tourism. Data collection was conducted through questionnaire. The sample included 335 local residents in rural tourism area. Sampling method was "Random Stratified" and SPSS was employed for data analysis. Results show that there is significant difference between residents' knowledge and awareness and their perceptions on environmental impacts. Also, the same relationship governs between attitudes of the residents having frequent contacts with tourists and those with fewer contacts. Therefore, it seems essential to prepare proper ground and strengthening fields for more residents-tourists contacts and their increased awareness of the various impacts concerned.

Key word: Attitude, Rural tourism, Residents, environmental impacts.